

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Paraguay 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Bristerna i efterlevnaden av de politiska och medborgerliga rättigheterna är allvarliga. Uppgifter förekommer om att polis och fängelsepersonal regelbundet gör sig skyldig till tortyr och annan omänsklig behandling av frihetsberövade. Fängelserna är i allmänhet överbelagda och förhållandena är undermåliga, inklusive hygien och mathållning.

Grundlagen fastställer rättsväsendets oberoende, men i praktiken lär domstolarna vara mottagliga för politiska påtryckningar och bestickning. Långa frihetsberövanden utan rättegång är vanliga. Mot bakgrund av detta saknar befolkningen i stor utsträckning förtroende för rättsväsendet. Polisen anses i allmänhet vara otillräckligt utbildad och korrupt.

Lagen föreskriver yttrande- och tryckfrihet. Inga begränsningar i yttrandefriheten rapporterades under 2007. Direkt censur tycks ej förekomma i media, men självcensur tros vara vanligt på grund av politiska och ekonomiska påtryckningar.

Paraguays styrande utses i allmänna och fria val. Sedan demokratins återinförande 1989 råder politisk pluralism, men Coloradopartiet har regerat landet sedan 1956. Den statliga förvaltningen anses präglas av korruption, ineffektivitet och en auktoritär inställning gentemot medborgarna.

Ombudsmannaämbetet klassificerar den bristande hälsovården som en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. Uppskattningsvis hälften av befolkningen ska leva utan egentlig tillgång till hälsovård, i synnerhet på landsbygden. Enligt Unicef är skolan i Paraguay den sämsta i Latinamerika. Över hälften av befolkningen har gått i skola i färre än 6 år. Cirka 4,5 procent

har inte fått någon utbildning alls. Cirka 52 procent av befolkningen lever i fattigdom. Cirka 21 procent tros leva i extrem fattigdom. På landsbygden är andelen ännu högre. Inkomst- och förmögenhetsskillnaderna är enorma.

Många uppgifter förekommer om kränkningar av kvinnans rättigheter, inte minst våld i hemmet och sexuella övergrepp. Den lagliga åldern för att ingå äktenskap är 16 år. Cirka 30 procent av alla äktenskap i Paraguay är barnäktenskap. Handel med kvinnor och barn förekommer inom landet och till utlandet. Hälften av alla barn under 17 år lever i fattigdom, varav 20 procent kan betecknas som extremt fattiga. Av alla barn under 5 år lider 11 procent enligt WHO av kronisk undernäring. Vart tredje barn mellan 7 och 17 år arbetar. Urfolken åtnjuter sämre levnadsvillkor, arbetsförhållanden och tillgång till hälsovård än övriga invånare.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Paraguay har ratificerat följande konventioner avseende de mänskliga rättigheterna:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*, samt de fakultativa protokollen om enskild klagorätt och avskaffandet av dödsstraffet
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)*
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (CERD)*
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt
- Konventionen mot tortyr, *Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)*, samt det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* samt de två tillhörande protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.

Paraguay har undertecknat men ej ratificerat följande konventioner:

- Konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, inklusive det fakultativa protokollet.

- Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearances*.

Paraguay har varit försenad med de flesta rapporter som konventionerna kräver. Rapporten till konventionskommittén för medborgerliga och politiska rättigheter inlämnades 2004 efter att ha överskridit den tillåtna tidsgränsen med sex år. Paraguay är för närvarande fyra år försenad med nästa rapport till samma kommitté. Rapporten till konventionskommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter lämnades 2006 efter sju års försening. Rapporten till konventionskommittén mot tortyr är för närvarande fyra år försenad. Konventionskommittén för barnets rättigheter skulle ha mottagit Paraguays rapport 2002. Även rapporterna avseende barnkonventionens protokoll är försenade.

Paraguay besöktes 2004 av specialrapportören om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi. Specialrapportören om tortyr besökte Paraguay 2006 (se avsnitt 3.).

Paraguay har även ratificerat följande konventioner:

- Flyktingkonventionen, *Convention related to the Status of Refugees*, samt det tillhörande protokollet från 1967
- Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *International Criminal Court (ICC)*
- Den amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter samt tilläggsprotokollen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt om dödsstraffets avskaffande.

Under 2005 mottog den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter 1330 anmälningar, varav 13 berörde Paraguay.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Inga uppgifter förekommer om politiska mord sanktionerade av statmakten. Det inträffar emellertid att människor omkommer som ett resultat av godtyckligt polisvåld och tortyr. Dödsfall förekommer på polisstationer och i fängelser samt vid våldsamma konfrontationer med polisen. Polis i Arroyo Costa ska ha skjutit och torterat en man till döds 2006. I Iturbe ska en frihetsberövad man ha misshandlats till döds av 6 poliser 2006. I Tavai ska två poliser ha slagit ihjäl en man. I San Pedro greps ett polisbefäl 2005 för att ha beordrat tre människors död. Samtliga fall är fortfarande under utredning. I samband med avhysningar av jordockupanter från ockuperad mark

förekommer massarresteringar och misshandel (se även punkt 13). Två personer omkom 2005 och fem skadades vid tvångsförflyttningar av polis från ockuperad mark.

Inga uppgifter förekommer om politiskt motiverade ofrivilliga försvinnanden.

Tortyr förbjuds i konstitutionen från 1992 och är straffbelagt i den nya brottsbalken sedan 1999. Enligt FN:s specialrapportör om tortyr, som besökte Paraguay 2006, avviker brottsbalkens definition av tortyr från tortyrkonventionens definition. I praktiken försvåras därmed bevisandet av att tortyr förekommit. Enligt specialrapportören är tortyr vanligt förekommande i häktet innan den frihetsberövade överförs till fängelset. I Ciudad del Este ska tortyr vara praxis i brottsutredningar. Metoderna lär bland andra vara misshandel, avklädning, kvävning med plastpåsar och våld mot de frihetsberövades genitalier. De övergrepp som utreds får sällan disciplinära eller rättsliga följder, vilket enligt specialrapportören är ett viktigt skäl till att bruket av tortyr fortgår. Sedan brottsbalkens ikraftträdande 1999 har ingen dömts för tortyr och endast ett fåtal fall har lett till åtal. Enligt ombudsmannaämbetet i november 2007 är många anmälningar från 1999 ännu inte färdigutredda. Enligt den enskilda organisationen *Coordinadora de Derechos Humanos del Paraguay*, (CODEHUPY, ungefär Samordnaren för mänskliga rättigheter i Paraguay) förekommer uppgifter om att företrädare för åklagarmyndigheten i vissa fall uppmanat polisen att bruka tortyr för att framtvunga information. Samma uppgifter gör gällande att tortyr som förhörsmetod uppmuntras i kurser för åklagarämbetets brottsutredare.

Det finns 14 fängelser i Paraguay med en kapacitet för sammanlagt 3800 fångar. Enligt Paraguays ombudsmannaämbete huserades i själva verket 6090 interner i fängelserna i november 2007. Av dessa hade 4104 eller 69,3 procent ännu inte dömts. I fängelset i Ciudad del Este väntade 83 procent på dom och 15 fångar delade i genomsnitt på en cell byggd för fyra. Enligt ombudsmannaämbetet är landets största fängelse, Tacumbú i Asunción, byggt för att husera 900 fångar, men inhyste 2 923 fångar i november 2007, varav endast 28 procent var dömda. Cirka 66 procent av fångarna i Tacumbú beräknades 2006 ha varit 18-30 år. Ombudsmannaämbetet uppskattar att cirka 70 procent av alla fångar sitter i fängelse mer än en gång under sina liv.

Säkerheten i fängelserna är bristfällig. Enligt ombudsmannen arbetar exempelvis 144 vakter i Tacumbú, vilket motsvarar 64 fångar för varje vakt. Det nationella genomsnittet 2006 var 12 fångar för varje vakt. Vapen, droger och alkohol är i omlopp bland de intagna. Våldsamheter mellan fångar är vanliga och leder emellanåt till dödsfall. Enligt CODEHUPY inträffade minst 52 våldsamma dödsfall i landets fängelser 2006. Tortyr och annan omänsklig behandling utgjorde enligt samma organisation ett allvarligt problem i

fängelserna. Men polis och vakter åtnjöt straffrihet. Korruption bland fängelsevakter förekommer. Flyktförsök är vanliga. Under ett flyktförsök i juni 2006 från Tacumbú detonerade fångar en insmugglad bomb (troligen med vakternas goda minne) som nästan sprängde ett hål i fängelsets mur. Armén kallades därefter in för att upprätthålla ordningen, eftersom ansvariga myndigheter ej ansåg sig kunna lita på vaktpersonalen. I augusti 2006 flydde 16 fångar från fängelset Emboscada i Minas efter att ha mutat vakterna med USD 5000.

Förhållandena i fängelserna är i allmänhet undermåliga. Hygienen är bristfällig och mathållningen otillräcklig. Tillgången till hälsovård ska vara ett problem. Utbildningsmöjligheter är i det närmaste obefintliga. Enligt justitieministeriets egna uppgifter är den sammanlagda budgeten (kostnader för mat, vård, transport etc.) för varje fånge 6300 guaraní per år, det vill säga USD 1,4. Det finns inga speciella vårdinrättningar för psykiskt sjuka. Enligt Amnesty 2006 skulle ett 40-tal psykiskt sjuka fångar i Tacumbú inte ha fått vård överhuvudtaget. Minst 100 fångar i Tacumbú lär lida av allvarliga sjukdomar, exempelvis HIV, syfilis och TBC. De hålls tillsammans med övriga interner. Enligt CODEHUPY hålls manliga och kvinnliga interner tillsammans i vissa fängelser, liksom vuxna och barn samt dömda och icke dömda fångar. Misshandel av fångar förekommer. Det finns rapporter om att interner i kvinnofängelser har utsatts för övergrepp, inklusive våldtäkt. Det avslöjades 2006 att vaktpersonal i kvinnofängelset Buen Pastor regelbundet hade transporterat kvinnliga interner till ett manligt fängelse och tvingat kvinnorna att prostituera sig för vakternas ekonomiska vinning.

Drygt 100 värnpliktiga, cirka hälften av dem minderåriga, rapporteras ha dödats sedan 1989 under deras militära träning. De senaste åren har inga uppgifter om dödsfall noterats. Enligt FN:s specialrapportör om tortyr förekom uppgifter om att värnpliktiga utsatts för misshandel och annan förnedrande behandling av befäl.

4. Dödsstraff

Dödsstraff är förbjudet enligt konstitutionen under fredstid och förekommer inte.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Enligt lag krävs en arresteringsorder undertecknad av en domare för att polisen ska kunna frihetsberöva en misstänkt. Inom 6 timmar måste polisen meddela åklagarämbetet som har 24 timmar på sig att underrätta domstol om avsikt föreligger att inleda en förundersökning. Lagen stipulerar även att den anhållne måste få uttala sig inför domare inom 24 timmar. Enligt CODEHUPY följs

inte alltid bestämmelserna i praktiken. Det förekommer uppgifter om att godtyckliga frihetsberövanden i störst utsträckning drabbar mindre bemedlade grupper. En majoritet paraguayaner talar endast guaraní, medan rättssystemets språk uteslutande är spanska. Många frihetsberövade kan därför inte förstå exempelvis varför de har arresterats.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Av sammanlagt 6090 interner i Paraguays fängelser i november 2007 hade 4104, eller 69,3 procent, ännu inte dömts (se även avsnitt 3). Enligt enskilda organisationer är det vanligt med frihetsberövanden i preventivt syfte innan erforderliga bevis föreligger. Enligt lag ska åtal väckas inom 180 dagar efter häktandet. Åklagaren kan efter tidsfristens utlöpande begära ytterligare 180 dagar. I genomsnitt beräknas 240 dagar förflyta mellan arrestering och rättegång. Rättsprocesserna är långdragna och präglas av avsaknad av insyn. En frihetsberövad får enligt lag högst vara häktad motsvarande det misstänkta brottets minimistraff. Enligt ombudsmannen händer det ofta att häktade på grund av nämnda regel måste släppas innan åtal hunnit väckas. I praktiken förekommer längre häktningar än vad lagen tillåter.

Frihetsberövade har rätt till en offentlig försvarare, men det finns endast 148 (2006) i hela Paraguay och deras arbetsböroda är enorm. Att anlita ett privat rättsligt ombud är för dyrt för de allra flesta invånare. I praktiken får därför många mindre bemedlade invånare klara sig utan tillräcklig rättshjälp för att förbereda sitt försvar. Det förekommer att frihetsberövade förhörs utan advokats närvaro. Ett erkännande i försvarsadvokatens frånvaro ska ej kunna användas i rättegång, men domare tenderar att acceptera det ändå. Enligt ombudsmannen är det inte ovanligt att åklagarnas arbetsböroda uppgår till cirka 300 fall samtidigt. I praktiken medför åklagarnas arbetsböroda att de prioriterar fall med privata försvarsadvokater som driver på utredningen. Fällande dom kan överklagas till högre instans.

Grundlagen fastställer rättsväsendets oberoende, men i praktiken är både domstolar, åklagare och advokater mottagliga för politiska påtryckningar och bestickning. Mot bakgrund av detta saknar befolkningen i stor utsträckning förtroende för rättsväsendet..

Högsta domstolen har nio medlemmar som utses av kongressen efter utnämning av presidenten. Flera ledamöter i Högsta domstolen har under de senaste åren avgått eller avsatts av parlamentet efter anklagelser om korruption och vanstyre av rättsväsendet. De nya utnämningarna har kritiserats för att återspegla de politiska partiernas mandatfördelning i kongressen snarare än deras juridiska kompetens. Det dominerande Coloradopartiet anses kontrollera en majoritet av Högsta domstolens ledamöter. Högsta domstolens medlemmar

utser domarna i de lägre instanserna på rekommendation av ett speciellt kollegium, *Consejo de la Magistratura*. Colorado-partiet har en majoritet av nämnda organs medlemmar, som avgör kandidaternas lämplighet enligt kriterier som enligt enskilda organisationer lämnar utrymme för godtycke.

Enskilda organisationer uppger att polis emellanåt gör intrång i privata hem och affärsrörelser utan laglig grund med syfte att bedriva trakasserier. Avlyssning är förbjuden enligt lag, men lär förekomma.

Särskilda militära domstolar handlägger brottmål mot krigsmaktens medlemmar. Civila domstolar är överordnade de militära.

Ett ombudsmannaämbete för mänskliga rättigheter (*Defensoría del Pueblo*) instiftades 1992. Posten som ombudsman tillsattes 2001. Institutionen ska utreda och förebygga kränkningar av de mänskliga rättigheterna inom all statlig verksamhet i hela landet. Ämbetet har emellertid en blygsam budget och kan endast bedriva en begränsad verksamhet.

Polisen åtnjuter ett svagt förtroende bland befolkningen. Polisen anses i allmänhet vara underfinansierad, otillräckligt utbildad och korrupt. Myndigheter har vidtagit åtgärder för att utreda övergrepp, men polisen tycks ännu omfattas av en långtgående straffrihet. Mänskliga rättigheter ingår numera i polisens utbildning, men det förekom exempelvis uppgifter om tortyr på polisstationer (se avsnitt 3.). Uppgifter har förekommit de senaste åren om att poliser skulle vara inblandade i mord, vapen- och narkotikasmuggling, bilstöld, rån, utpressning och beskydd av kidnappningsligor. Landets högste polischef initierade 2005 en utredning gällande sin biträdande chef för beskydd av en kidnappningsliga. Den misstänkte polischefen utnämndes kort därefter till polischef i ett distrikt ökänt för dess narkotikasmuggling. I augusti 2006 förflyttades 120 poliser från Alto Paraná till andra distrikt på grund av inblandning i kriminell verksamhet. Under 2006 avskedades 61 poliser för att ha ägnat sig åt brottslighet.

Minderåriga, i synnerhet från landsbygden, tvångsrekryterades till de militära styrkorna enligt uppgifter från Unicef och CODEHUPY 2005 (se även punkt 15). Enligt CODEHUPY utgör minderåriga minst 10 procent av de militära styrkorna.

Alla medborgare kan resa fritt inrikes och det förekommer inga restriktioner för utrikesresor.

7. Straffrihet

Uppgifter föreligger om omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna under diktatorn Stroessners regim (1954-1989). Sannings- och rättvisekommissionen, vars uppgift är att insamla information om övergreppen under diktaturen, uppskattar att cirka 400 människor utsattes för ofrivilliga försvinnanden och att cirka 3000 människor mördades. Trots tusentals anmälningar om övergrepp har endast ett fåtal personer hittills ställts inför rätta och ännu färre dömts. Enligt det offentliga arkivet om diktaturens kränkningar har endast nio personer fallts, bland annat för tortyr, mord och kidnappning. Uppskattningsvis pågår cirka 20 rättsutredningar.

Det antas allmänt att lagföringen bromsas av att många av diktaturens företrädare ännu är aktiva i Paraguays polis, rättsväsende och politik. Stroessner åtalades aldrig och levde i exil i Brasilien fram till sin död 2006. Hans parti, Coloradopartiet, har behållit makten sedan demokrati infördes 1989. Den Interamerikanska domstolen förklarade 2006 den paraguayanska staten ansvarig för fyra paraguayanska medborgares försvinnande under diktaturen.

Enligt lag har vissa offer rätt till skadestånd för sina lidanden under diktaturen. Ombudsmannaämbetet mottar skadeståndskrav och har hittills funnit att cirka 1500 ansökanden varit berättigade till ersättning.

Regeringen har försökt att vidta åtgärder mot polisens inblandning i övergrepp genom storskaliga pensioneringar, förflyttningar och avsked. Hittills kan inte några övertygande resultat anses föreligga. Det är en allmän uppfattning i Paraguay att straffrihet råder för poliser och politiker, vilket bland annat har lett till djup misstro mot rättsväsende och politiker (se även 5).

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Lagen föreskriver yttrande- och tryckfrihet. Inga uppgifter om direkt censur förekommer, men självcensur anses vara vanligt som en följd av politiska och ekonomiska påtryckningar. Media är uteslutande i privat ägo, men vissa media är knutna till politiska partier, inte minst det statsbärande Coloradopartiet. Kritik av regeringen förekommer i media, liksom den politiska oppositionens ståndpunkter. Statens annonsbudget är förhållandevis stor, varför det offentligas annonser utgör en betydande andel av de flesta medias inkomster. Påtryckningar medelst bruk av offentliga annonser ska förekomma som belöning eller straff för okritisk respektive kritisk rapportering. Det förekommer uppgifter om att politiker beställer positiva artiklar av journalister mot ersättning. En intolerant inställning till kritiska media är vanlig bland politiker och makthavare. President Duarte Frutos kallade i november 2007

oppositionella medier offentligt för "landets fiender" och demoniserade deras ägare.

Hot mot journalister förekommer, inte minst efter kritiska reportage av politiker associerade med korruption. Även åklagare, domare och poliser har hotat journalister. Enligt den enskilda organisationen *Reportrar utan gränser* årsrapport 2007 skulle journalister tendera att inte våga undersöka korruptionsfall. Coloradopartiets guvernörskandidat i provinsen Caagauazú hotade i oktober 2007 en journalist från tidningen *ABC Color* till livet. En annan av tidningens reportrar hotades samma månad av staden Piribebeuys borgmästare (Coloradopartiet). I juni 2007 hotades två journalister efter att ha rapporterat om korruption inom statens sekretariat för bekämpning av narkotika. En journalist som hade rapporterat om narkotikasmuggling beskötts 2006 av de granskades säkerhetsvakter.

En radiojournalist i provinsen Itapúa mördades i augusti 2007 efter en artikelserie om narkotikasmuggling. Han hade tidigare mottagit flera dödshot. Radiojournalisten Enrique Galeano, som försvann i februari 2006, rapporterades i juli 2007 leva i självpåtagen exil i Uruguay efter att ha flytt undan narkotikasmugglare.

Högsta domstolen fällde 2005 tidningen *ABC Color* för förtal av en senator (Coloradopartiet), som hade beskrivits som korrupt. Domslutet har kritiserats av bland andra den interamerikanska pressföreningen SIP (*Sociedad interamericana de prensa*) och *Reportrar utan gränser* för att begränsa den undersökande journalistiken.

Senaten röstade 2006 ned ett lagförslag om allmän tillgång till offentlig information. Arkivet om kränkningarna av de mänskliga rättigheterna under Stroessnerregimen är tillgängliga för allmänheten.

Inga uppgifter förekommer om begränsningar i användandet av Internet.

Mötesfrihet föreskrivs i lag, men vissa lagenliga restriktioner föreligger. Exempelvis är det förbjudet med offentliga möten och demonstrationer utanför presidentpalatset i Asunción. Polisen måste vidare varskos minst 24 timmar innan en demonstration ska äga rum i centrala Asunción. Polis får förbjuda en demonstration, men endast ifall en annan demonstration redan har fått tillåtelse att äga rum på samma tid och plats. Restriktionerna gäller inte religiösa sammankomster. Vägavspärningar är förbjudna enligt lag, men i praktiken är det en vanlig metod för att åkalla uppmärksamhet till en upplevd oförätt. Våldsamma sammanstötningar med polis förekommer, inte minst i samband med vägavspärningar samt olagliga markockupationer.

Föreningsfrihet föreskrivs i lag och inga uppgifter förekommer om några praktiska restriktioner.

Religionsfrihet föreskrivs enligt konstitutionen och respekteras i praktiken. Fredlig samexistens råder mellan olika trossamfund. Förutom den katolska kyrkan, som intar en dominerande ställning, återfinns protestantiska (inklusive evangeliska och tysktalande mennonitiska samfund), judiska och muslimska församlingar. Kyrkan kritiserar statsmakten öppet utan repressalier. Antisemitisk och nazistisk graffiti har förekommit.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Paraguay är en republik. Den verkställande makten utgörs av en president som väljs vart femte år. Ingen möjlighet till omval föreligger. Det senaste valet ägde rum 2003 och vanns av Nicanor Duarte Frutos från Colorado-partiet. Även tvåkammarsparlamentets ledamöter väljs vart femte år. Röstplikt råder, men i de senaste valen 2003 röstskolkade knappt hälften av väljarna. En tredjedel av denna grupp uppgav bristande intresse som skäl.

OAS:s valobservatörer beskrev valen 2003 som i allmänhet fria och rättvisa. Sedan 2003 förrättas valen elektroniskt. Enligt den enskilda organisationen *Transparencia Paraguay* (*Transparency International's* samarbetspartner i Paraguay) förekommer valfusk innan själva röstandet, men sannolikt inte i en sådan omfattning att valresultatet påverkas. Det förekommer köp av fattiga väljares id-dokument innan valet för att förhindra att de röstar (eftersom de tros rösta på en annan kandidat). Uppgifter finns även om kontantköp av mindre bemedlade väljares röster eller byte av rösterna mot olika varor. Enligt *Transparencia Paraguay* förekommer uppgifter om röstbyte mot hälsovård och utbildningsstipendier. Coloradopartiets företrädare beskylls regelbundet för att bruka statsapparatusens resurser i valkampanjer och för att belöna anhängare med arbeten och andra förmåner.

Politisk pluralism råder, men Coloradopartiet har styrt landet sedan 1956. Oppositionen är splittrad i småpartier, varav de största är *Partido Liberal Radical Auténtico* (PLRA), *Movimiento Patra Querida* (MPQ) och *Unión Nacional de Colorados Éticos* (UNACE). Personfixeringen har ökat på senare tid. Inför presidentvalet i april 2008 har en heterogen rörelse skapats kring den före detta biskopen Fernando Lugo. Stödet för demokratin är förhållandevis svagt i Paraguay. Enligt en undersökning av opinionsmätningensinstitutet *Latinobarómetro* 2007 ansåg 49 procent av landets befolkning att ett icke-demokratiskt system kan vara att föredra under vissa omständigheter.

Det finns inga legala hinder för kvinnor att delta i politiken och ställa upp i val. Diskriminering förekommer emellertid i praktiken. Enligt lag ska 20 procent av

kandidaterna i partiernas primärval vara kvinnor, men de ska hittills ha placerats långt ned på partilistorna. Enligt partiet PLRA:s statuter ska 33 procent av kandidaterna vara kvinnor. Av kongressens 125 ledamöter är 13 kvinnor. Det finns en kvinnlig provinsguvernör och sju kvinnliga ministrar. Högsta domstolen har en kvinnlig ledamot. Ingen kongressledamot har sitt ursprung bland urfolken.

Korruption anses vara vanligt bland polis, politiker, domare, åklagare och advokater. Enligt *Transparencia Paraguay* anser exempelvis 80 procent av befolkningen att rättssystemet är korrupt. På organisationen *Transparency International's* index över korruption bland världens länder hamnar Paraguay på plats 138 av 179. Avslöjanden i media och anmälningar om korruption är vanliga, men straffriheten är utbredd. Den tidigare presidenten Wasmosy dömdes 2003 till fängelse för korruption, men friades i en högre instans. Den tidigare presidenten Macchi dömdes 2006 till fängelse för förskingring av USD 16 miljoner, men friades 2007 i en högre instans. I ministeriet för offentliga ärenden finns en särskild enhet som bedriver utredningar angående korruption i den statliga förvaltningen. Enligt flera enskilda organisationer motarbetas enheten av regeringen. Presidenten kritiserade 2006 offentligt enhetens chef för att förfölja vissa politiker. Det statliga universitetet i Asunción publicerade 2006 en rapport om rättssystemets hantering av korruptionsfall under perioden 2001-2005. Ungefär 77 procent av fallen visade sig ha preskriberats. Enligt *Transparencia Paraguay* är korruption vanligt vid offentliga upphandlingar, inte minst i form av överpriser. Oredovisade belopp vid offentliga upphandlingar misstänks användas till Coloradopartiets valkampanjer.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Det finns en lagstadgad minimilön för den privata sektorn. I november 2007 uppgick den till cirka USD 273 i månaden. Enligt justitieministeriet tjänar emellertid nästan hälften av de privatanställda mindre än minimilönen. Det finns ingen stipulerad minimilön för offentliganställda. Men 50 procent tjänar mindre än minimilönen för privatanställda, enligt justitieministeriet. CODEHUPY menar att minimilönen inte täcker en familjs nödvändiga utgifter.

Det är enligt lag tillåtet att arbeta 48 timmar i veckan under dagtid och 42 timmar i veckan nattetid. Minst en dags vila i veckan föreskrivs och sammanlagt 6 semesterdagar årligen. Bestämmelserna respekteras dock ofta inte i praktiken. Det finns även arbetsrättsliga bestämmelser som ska reglera arbetsplatsers säkerhet och hygien, men efterlevnaden ska även därvid vara bristfällig. Det förekommer uppgifter om att arbetsgivare har vidtagit åtgärder

mot arbetstagare som uppmärksammat exempelvis bristande personlig säkerhet.

Den öppna arbetslösheten, det vill säga andelen officiellt arbetsökande av den arbetsföra befolkningen, var 6,7 procent 2006 enligt den statliga statistikmyndigheten. Enligt en uppskattning av *Economist Intelligence Unit* skulle den vara 13,9 procent 2006. Andelen undersysselsatta enligt den statliga statistikmyndigheten beräknas vara drygt 24 procent. Andelen arbetslösa anses vara högre bland kvinnor. Enligt olika uppskattningar tros 50-80 procent av de sysselsatta finnas inom den informella sektorn, som uppskattas omfatta 40-60 procent av landets ekonomi.

Diskriminering av kvinnor i arbetslivet förekommer. Cirka 30 procent av den arbetande befolkningen är kvinnor och de tjänar enligt *International Labour Organization* (ILO) i allmänhet mindre än män för lika arbete. Enligt ILO har avsked på grund av graviditet förekommit. Paraguay har kritiserats av bland andra ILO för att diskriminera hushållsanställda som enligt lag endast får tjäna 40 procent av minimilönen och tillåtas arbeta 12 timmar per dag. De har heller inte rätt till pension eller hälsovård (utanför Asunción). Enligt ILO förekommer diskriminering mot personer smittade med HIV/AIDS. Exempelvis ska nämnda hälsotillstånd i flera fall ha utgjort grund för avsked. Vissa arbetsgivare kräver HIV-test för att anställa någon. ILO har även rapporterat om diskriminering av urfolken och personer med funktionshinder på arbetsmarknaden.

Rätten att bilda och ansluta sig till fackförening är grundlagsfäst. Enligt ILO förekommer emellertid avsked vid bildande av eller anslutning till fackförening. Cirka 15 procent av alla arbetare är fackligt organiserade. Arbetsrätten stipulerar bland annat strejkrätt och strejker är relativt vanliga. Fackliga företrädare och strejkledare riskerar emellertid att utsättas för trakasserier eller avskedande. Få arbetare känner till sina lagstiftade rättigheter. Kollektivavtal omfattar cirka 10 procent av privatanställda och cirka 60 procent av offentligt anställda. Avtalen återspeglar ofta lagstadgade minimivillkor. Arbetstagare som har fått sina rättigheter kränkta kan gå till domstol, men tycks i praktiken endast kunna få upprättelse efter en mycket lång och kostsam rättsprocess.

Enligt lag är det förbjudet med tvångsarbete, men det förekommer i praktiken. Enligt ILO är urfolken utsatta för en form av livegenskap på landsbygden i västra Paraguay. Även minderåriga hushållsarbetare kan sägas arbeta under tvångsmässiga former (se även avsnitt 15). De senaste åren har det inte förekommit uppgifter om att värnpliktiga skulle tvingas arbeta i befälens privata affärsrörelser. Barnarbete se punkt 15.

Paraguay är medlem i ILO och har ratificerat sju av dess centrala konventioner. Konventionen om minimiålder har inte undertecknats. ILO har kritiserat Paraguay för att inte leva upp till sina konventionsåtaganden avseende bland annat minimilön, tvångsarbete, barnarbete, föreningsfrihet och lika lön.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Konstitutionen fastställer statens ansvar för medborgarnas tillgång till hälsovård, socialvård, rehabilitering från drogmissbruk och mediciner. I praktiken förekommer allvarliga brister. Ombudsmannaämbetet klassificerade 2007 den bristande hälsovården, inte minst utanför städerna, som en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. Drygt 80 procent av befolkningen saknar sjukförsäkring, varför de flesta är hänvisade till de förhållandevis få offentliga hälsocentra. Uppskattningsvis hälften av befolkningen ska leva utan egentlig tillgång till hälsovård, i synnerhet på landsbygden. De flesta fattiga får sällan läkarvård och fattiga kvinnor föder oftast barn utan läkares närvaro. Sjukvårds- och informationsbrist leder till att fattiga drabbas i större utsträckning av exempelvis återkommande epidemier av denguefeber. Spädbarnsdödligheten uppskattas av WHO vara 38-40 per 1000 födslar (inklusive oregistrerade barn – se avsnitt 15). Barnsängsdödligheten beräknas vara 1,7 per 1000 födslar. Drygt åtta procent av BNP brukas till hälsovård. Enligt en statlig undersökning 2003 fanns 6,3 läkare per 10 000 invånare. Vård av psykiskt sjuka är eftersatt i Paraguay. Enligt ombudsmannen erbjuder endast 3 av 17 offentliga sjukhus i Paraguay vård för psykiskt sjuka.

12. Rätten till utbildning

Enligt Unicef är skolan i Paraguay den sämsta i Latinamerika. CODEHUPY anser att den bristande rätten till utbildning utgör en av de allvarligaste kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Paraguay.

Den offentliga skolan tillhandahåller utbildning till 17 års ålder. Skolgången är obligatorisk till 14 års ålder (sammanlagt i nio år). Enligt Utbildningsministeriet 2005 gick 89 procent av alla barn i åldern 6-14 i skolan 2004, medan 50 procent av alla barn i åldern 15-17 hade fortsatt sin utbildning. Bland urfolken gick 59 procent i åldern 6-14 år i skolan. En undersökning 2003 visade att mer än hälften av befolkningen hade gått i skola i färre än 6 år. Cirka 4,5 procent hade inte fått någon utbildning alls.

Lagen föreskriver lika utbildning för pojkar och flickor. I praktiken påbörjade fler flickor skolan, även om de sedermera hoppar av skolan i större utsträckning än pojkar. Fler barn började skolan i städer jämfört med på landsbygden. Offentliga skolor ska vara gratis, men enligt CODEHUPY förekommer ofta skolavgifter för administrativa kostnader. Eleverna måste

även själva bekosta skolmaterial samt skoluniform. Kostnaderna omöjliggör för många barn att delta i undervisningen. Särskilt utsatta är urfolken. Enligt den enskilda organisationen *Tierra Viva* råder brist på utbildningsmöjligheter i flera av deras områden, även på grundskolenivå.

Guaraní talas av hälften av befolkningen som första språk och av en fjärdedel som enda språk. Tillgången till tvåspråkig undervisning är emellertid bristfällig. Bland vuxna kvinnor är cirka 10 procent analfabeter. Motsvarande siffra bland vuxna män är cirka sju procent. De flesta analfabeter återfinns på landsbygden. Enligt en undersökning 2003 är 2,5 procent av befolkningen i åldern 15-24 analfabeter. Utbildningsutgifterna motsvarar cirka fyra procent av BNP och 10 procent av statsutgifterna. Enligt CODEHUPY utgörs 90 procent av lärarlöner.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

BNP per capita 2005 var enligt *Economist Intelligence Unit* USD 1196. Paraguay är ett av de fattigaste länderna i Sydamerika och dess ekonomi en av de minsta.

Enligt den statliga statistikmyndigheten uppskattas cirka 52 procent av befolkningen leva i fattigdom. Cirka 21 procent anses leva i extrem fattigdom. På landsbygden är andelen ännu högre. På FN:s välfärdsindex 2007 intar Paraguay plats nr 95 av 177. Inkomst- och förmögenhetsskillnaderna är enorma: befolkningens fattigaste 40 procent har en tiondel av inkomsterna och den rikaste tiondelen har cirka 46 procent. Ojämligheten har tenderat att öka under senare år. Jordägandet i Paraguay är ojämnt: 77 procent av marken ägs av sju procent av befolkningen, medan 80 procent av befolkningen delar på ungefär fem procent av marken. Situationen för de jordlösa (cirka 300 000 personer varav många är urfolk) anses vara ett allvarligt problem.

Minimilönen ska vara cirka USD 273 per månad, men de flesta tjänar mindre. Knappt 20 procent av befolkningen över 60 år har någon form av pension och socialförsäkringssystemet beräknas omfatta 17 procent av de ekonomiskt aktiva. Inkomstnivån på landsbygden är lägre än i städerna och slummen växer kring storstäderna. Stora delar av landet saknar infrastruktur i form av vägar, skolor, sjukvård och tillgång till drickbart vatten. Enligt uppgifter från den senaste folkräkningen 2002 hade drygt 63 procent tillgång till rinnande vatten och drygt nio procent av hushållen är kopplade till ett avloppssystem. Enligt en undersökning 2006 av *Food and Agriculture Organization* (FAO) var 15 procent av befolkningen undernärdd (se även avsnitt 15). Cirka 40 procent av statsbudgeten ska motsvaras av sociala utgifter.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Paraguays kongress ratificerade 2000 tilläggsprotokollet till konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW). Paraguays förhördes av CEDAW-kommittén 2005, varvid kommittén kritiserade de otillräckliga försöken att minska våldet mot kvinnor, sexuellt utnyttjande och barnåktenskap. Paraguay kritiserades även för undermåliga villkor för hushållsanställda kvinnor och flickor samt för den utbredda fattigdomen bland kvinnor. Kommittén uppmärksammade även de hälsoproblem som abortförbudet och illegala aborter medför.

De flesta kränkningar av kvinnans rättigheter omfattar våld i hemmet och sexuella övergrepp. Våld i hemmet är vanligt. Cirka 20 procent av alla kvinnor ska ha utsatts för våld av något slag. Enligt lag är våld i hemmet förbjudet, men övergreppen måste upprepas för att kunna bestraffas. Rättspåföljden är böter. Tusentals kvinnor behandlas årligen för skador uppkomna efter övergrepp i hemmet. Antalet anmälningar tenderar att öka, även om många sedermera dras tillbaka på grund av olika påtryckningar. Det statliga sekretariatet för kvinnor tog emot drygt 1000 anmälningar mellan januari och augusti 2006. Sekretariatet koordinerar åtgärder tillsammans med polis, sjukhus, åklagare och enskilda organisationer. I praktiken finns denna service endast tillgänglig i Asunción och bara i huvudstaden finns skyddsboende (även där i liten omfattning).

Enligt lag är våldtäkt, inklusive våldtäkt i hemmet, förbjudet. Rättspåföljden är upp till 6 års fängelse. Våldtäkter ska vara relativt vanligt förekommande. Cirka 260 våldtäkter rapporterades 2006 i Asunción. Mörkertalet anses dock var högt. Myndigheterna åttalar vanligtvis förövare till de våldtäkter som rapporteras. Fällande domar är enligt justitieministeriet inte ovanliga Sexuella trakasserier är förbjudna enligt lag och straffbara med upp till två års fängelse. I praktiken leder emellertid få fall till rättegång och i dessa fall är böter den vanligaste påföljden. Sexuella trakasserier ska vara vanligt förekommande på arbetsplatser.

Kvinnor är underrepresenterade i de beslutsfattande organen och inom rättsväsendet (se avsnitt 9). Kvinnlig rösträtt infördes 1961. Kvinnor är enligt lag garanterade lika behandling i arbetslivet, men diskriminering förekommer (se avsnitt 10). Enligt CODEHUPY skulle arbetslösheten för kvinnor vara dubbelt så hög som för män. Andelen kvinnor som arbetar har ökat under de senaste åren och uppgick i maj 2007 enligt ILO till 56,3 procent. Majoriteten av de arbetande kvinnorna är hushållsanställda med små möjligheter att värna sina rättigheter. Lönerna är ofta under den lagstadgade miniminivån. Det är vanligt

att fattiga familjer skickar iväg sina döttrar för att arbeta för mat och husrum som ersättning. En stor del av dessa flickor har ej tillgång till utbildning eller tvingas avbryta studierna i förtid (se avsnitt 10).

Prostitution är inte förbjudet för personer över 18 år, men sexuell exploatering av kvinnor och minderåriga är olagligt och utgör ett allvarligt problem. Enligt Unicef utgör minderåriga en stor och ökande del av de prostituerade. Handel med människor är förbjudet enligt lag och kan ge 10 år i fängelse. Likväl förekommer handel med kvinnor och flickor såväl inom landet som till utlandet, men i okänd utsträckning. Hundratals kvinnor och barn tros säljas utomlands varje år. De flesta offren härstammar från landsbygden, i synnerhet gränsdistrikten mot Argentina och Brasilien där internationella brottssyndikat tros bedriva verksamhet. De flesta offren säljs till Argentina och Spanien, men även Brasilien är ett mottagarland. Flera uppmärksammade fall har förekommit med paraguayanska flickor som lurats och sålts till bordeller i latinamerikanska och spanska storstäder. Ett 40-tal offer för trafficking räddades 2006 av polis i Spanien. Regeringen försöker få hem offer som har påträffats utomlands. Myndigheter bedriver tillsammans med *International Organization of Migration* (IOM) en nationell informationskampanj för att försöka undvika att kvinnor och flickor ska falla offer för människohandlare. IOM:s kampanjledare i Ciudad del Este på gränsen till Brasilien och Argentina mordhotades under året. Enligt enskilda organisationer och IOM ska människohandeln ha ökat under senare år. Sekretariaten för kvinnor och barn är ansvariga för att motverka människohandel, men deras blygsamma budgetar begränsar deras insatser.

Unicef har kritiserat Paraguay för att den lagliga äktenskapsåldern är 16 år, vilket lär vara en orsak till att flickor avbryter sin skolgång. Cirka 30 procent av alla äktenskap i Paraguay är barnäktenskap

Abort är förbjudet. Mödradödligheten är den vanligaste dödsorsaken bland kvinnor i fertil ålder (se punkt 11). Enligt CODEHUPY skulle en stor del av dödsfallen bero på undermåliga förhållanden vid födseln. Men den främsta orsaken, motsvarande en tredjedel, ska vara konsekvenser av illegala aborter.

Förhållandena i kvinnoängelserna är i allmänhet undermåliga. Det har förekommit uppgifter om att fängslade kvinnor våldtas av vaktpersonalen och tvångsprostitueras. Enligt CODEHUPY hålls män och kvinnor tillsammans i vissa fångelser, framför allt på landsbygden, vilket har resulterat i fall av sexuellt våld och tvångsprostitution (se även punkt 3). Enligt CODEHUPY skulle de flesta fängslade kvinnor avtjäna straff som en följd av brott de har begått efter att ha utsatts för våld i hemmet.

Sedan några år finns ett statligt kvinnosekretariat, vars chef är på ministernivå. Regeringen antog 1999 en nationell jämställdhetsplan, som har följts upp med en andra plan för 2003-2007. En nationell plan antogs 2001 för bekämpning av våld mot kvinnor i hemmet. Det finns även nationella handlingsplaner för sexualupplysning och jämlika utbildningsmöjligheter.

15. Barnets rättigheter

I Paraguay är drygt 45 procent av befolkningen barn. Paraguay ratificerade FN:s barnkonvention 1990, vars bestämmelser infördes i en nationell barnlag som antogs 2001. Lagen har bland annat lett till att ett statligt sekretariat för barn och tonåringar upprättats för att rekommendera och koordinera insatser för att förbättra barns situation. Sekretariatet anses allmänt ha en otillräcklig budget och saknar befogenhet att fatta beslut om åtgärder.

För skolgång, se punkt 12.

Spädbarnsdödligheten är enligt WHO 38-40 promille. I de fattigaste delarna av landet ska den vara dubbelt så hög och bland urfolken nästan tre gånger så hög. Ytterligare fem promille av barnen beräknas avlida innan de fyllt fem år. Hälften av alla födslar äger rum i hemmet. Enligt Unicef ska cirka 50 procent av barn under 17 år leva i fattigdom, varav 25 procent beräknas leva i extrem fattigdom.

En uppskattning av WHO gör gällande att 11 procent av landets barn under fem år lider av kronisk undernäring. Enligt Unicef 2006 skrivs bara cirka 25 procent av barnen in i civilregistret under deras första levnadsår. Ett barn som inte är registrerat har exempelvis ingen rätt till hälsovård. Sedan barnlagen antogs 2001 är registreringen kostnadsfri, men enligt sekretariatet för barn och minderåriga är ännu cirka 600 000 barn oregistrerade.

Det är förbjudet för barn under 14 år att arbeta, men det är vanligt förekommande. Barn mellan 14 och 15 år tillåts arbeta i familjeföretag, jordbruk eller som lärlingar. Barn mellan 15 och 18 år får arbeta ifall föräldrarna samtycker. Enligt Unicef arbetar vart tredje barn mellan 7 och 17 år. Hälften av dem ska ha satts i arbete vid 8 års ålder. I den informella sektorn finns tusentals barn som försöker försörja sig genom gatuförsäljning eller tiggeri. Många av de arbetande gatubarnen lider av undernäring och andra sjukdomar. Det är vanligt att fattiga föräldrar sänder minderåriga barn - särskilt flickor - att hushållsarbeta i privata hem för endast mat och husrum som ersättning. Enligt ILO skulle det 2007 finnas cirka 67 000 minderåriga hushållsanställda. Unicef rapporterar att de ofta utnyttjas sexuellt. Paraguay har skrivit under ILO:s konvention om att eliminera de värsta formerna av barnarbete.

Unicef uppskattar att cirka 66 procent av landets prostituerade är minderåriga. De flesta av dem började arbeta när de var 12-13 år. Handel med barn förekommer (se avsnitt 14). En adoptionslag från 1997 förbjuder internationell adoption, men det lär fortfarande förekomma. En laga avslöjades 2007 som under flera år sålt ett stort antal bortrövade barn till Europa. Sexuell exploatering av barn, ofta av fäder eller styvfäder, utgör ett till synes vanligt förekommande problem. ILO har uppgifter om att drygt 3500 barn skulle ha utnyttjats sexuellt i Ciudad del Este under 2005.

Enligt en rapport av Unicef och enskilda organisationer 2005 fortsätter tvångsrekryteringen av minderåriga pojkar till värnplikten. CODEHUPY beräknar att minst 10 procent av de värnpliktiga är barn. Ett femtiotal minderåriga värnpliktiga ska ha dödats sedan 1989. De senaste åren har inga dödsfall rapporterats. Paraguay har skrivit under det frivilliga protokollet om barns rekrytering till väpnade konflikter.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Enligt den senaste folkräkningen 2002 utgör urfolken 1,7 procent av befolkningen (cirka 90 000 personer). De är uppdelade i 20 olika etniska grupper. Deras tillväxttakt är enligt WHO dubbelt så hög som den övriga befolkningens. Enligt konstitutionen ska de ha samma rättigheter som övriga invånare. I praktiken har de sämre levnadsvillkor, arbetsförhållanden och tillgång till hälsovård. Dessutom förekommer fall av diskriminering, inte minst när deras rättigheter kommer i konflikt med andras rättigheter.

Av Paraguays befolkning talar 25 procent endast guaraní, som är officiellt språk förutom spanska. Lagar, regler och dekret skrivs emellertid endast på spanska. Det är även rättsväsendets enda språk, vilket medför att urfolken har svårt att försvara sin rättigheter när de har kränkts. Guaraní-talande utgör cirka 70 procent av alla extremt fattiga i städerna. På landsbygden utgör de cirka 90 procent. Undervisning på guaraní är en lagstadgad rättighet, men i praktiken förekommer stora brister och i många fall finns ingen tvåspråkig undervisning överhuvudtaget. Det är därmed svårt för många utsatta människor att tillgodogöra sig utbildningen. Enligt CODEHUPY skulle 51 procent av de vuxna inom urfolken vara analfabeter. Urfolkens skolgång inskränker sig enligt *Tierra Viva* i genomsnitt till 3-4 år, medan det nationella genomsnittet är cirka 7 år.

Rätten att bejaka traditionell kultur och rätten till jord är skyddade i lag. Jordbristen är emellertid ett allvarligt problem för urfolken, som nästan uteslutande bor på landsbygden (91,5 procent). Cirka 45 procent av urfolken

har inte formell äganderätt till sin jord. Jordbristen medför svårigheter för urfolken att förbättra deras ekonomiska situation och bibehålla deras kulturella identitet. Enligt *Tierra Viva* har det förekommit att land som tillhört urfolk har sålts utan rättsliga konsekvenser för de inblandade. Den statliga myndigheten *Instituto Paraguayo del Indígena*, INDI, har rätt att under vissa förhållanden lösa in jord till marknadspris och fördela den bland urfolken. Myndigheten har länge anklagats för förseelser, ineffektivitet och korruption. Den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter uttalade 2005 att Paraguays regering hade brutit mot den Interamerikanska konventionen, bland annat genom att ha avhytt urfolk från deras land samt för att urfolk inte haft tillgång till utbildning, hälsovård och utbildning.

Uppgifter förekommer om tvångsarbete bland urfolken (se avsnitt 10).

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Den paraguayska konstitutionen förklarar alla människor jämlika och förbjuder diskriminering, men utan att särskilt ange sexuell läggning eller andra grunder för diskriminering. Homosexualitet är inte förbjudet i lag, men HBT-organisationer anser att vissa lagar är diskriminerande och att en attityd av homofobi präglar samhället. Enligt ILO förekommer diskriminering på grund av sexuell läggning i arbetslivet. Uppgifter förekommer om våld mot HBT-personer.

18 Flyktingars rättigheter

Paraguay har ratificerat FN:s flyktingkonvention samt 1967 års tilläggsprotokoll. Lagstiftning i enlighet med konventionen antogs 2002. UNHCR sköter mottagande av de flyktingar som söker asyl i landet. Paraguay mottog 15 ansökanden 2005 och beviljade 8 personer flyktingstatus. Landet mottog 12 ansökanden 2006 (UNHCR saknar ännu uppgifter om hur många som beviljades asyl samma år). Sammanlagt fanns 54 flyktingar i Paraguay 2005. Paraguays regering samarbetar med UNHCR och inga uppgifter om refoulement tycks förekomma.

19. Funktionshindrades rättigheter

Enligt lag är det förbjudet att diskriminera funktionshindrade och psykiskt sjuka. Det åligger myndigheterna att förse dem med vård, utbildning och möjligheter att fungera normalt i samhället. Bestämmelserna följs ej i praktiken. Funktionshindrade diskrimineras på arbetsmarknaden och har svårt att ta sig fram i städerna till följd av oanpassade trottoarer, bussar och byggnader. Det finns ingen lag som ålägger staten att se till att byggnader anpassas till funktionshindrade. Frågan har låg prioritet på den politiska dagordningen.

Enligt Hälsoministeriet 2006 kunde hälften av alla funktionshindrade barn ej gå i skolan på grund av att bussarna inte var anpassade.

Förhållandena i det neuropsykiatriska sjukhuset i Asunción ska vara grovt undermåliga. Uppgifter förekommer om att flera av de cirka 400 patienterna inte får någon behandling. Rapporter har angett att patienterna ej har fått tillräckligt med mat och att exempelvis parasit- och hudsjukdomar lämnats utan behandling. Barn ska vistas med vuxna och sexuella övergrepp ska ha förekommit. Den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter uppmanade myndigheterna 2002 att åtgärda de pågående kränkningarna. En enskild organisation, *Mental Disability Rights International*, kom 2005 överens med regeringen om att bistå sjukhusledningen med reformeringen av institutionen. Det finns dock inga uppgifter om att djupgående reformer ska ha genomförts.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Enskilda organisationer kan verka fritt i Paraguay. Flertalet verkar kunna upprätthålla en dialog med regering, kongress och myndigheter. *Coordinadora de Derechos Humanos en Paraguay*, CODEHUPY, agerar som samordnare för 39 av de viktigaste organisationerna och ger årligen ut en rapport om situationen för de mänskliga rättigheterna. Vänsterkatolska *Servicio de Paz y Justicia*, SERPAJ, arbetar med utbildning i fredskultur, mänskliga rättigheter, jämställdhet och rätten till vapenvägran. *Centro de Estudios Humanitarios*, CEDHU, studerar förhållandena i fängelserna och rapporterar till OAS. Den ekumeniska *Comité de Iglesias de Apoyo de Emergencia*, CIPA, ägnar sig främst åt jord- och bostadsfrågor samt juridiska processer mot Stroessner-regimen. *Sindicato de Periodistas de Paraguay*, SPP, arbetar för att skydda tryckfriheten. *Fundación Celestina Pérez de Almada* arbetar bland annat med att främja sannings- och rättvisekommissionens arbete samt att sprida kunskap om kränkningarna under diktaturen. Den enda svenska organisation med nämnvärd närvaro i Paraguay är Diakonia, som samarbetar med ett femtontal paraguayska enskilda organisationer och nätverk.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Sida har via den svenska avdelningen av Internationella juristkommissionen finansierat ett projekt till stöd för omvandlingen av rättsväsendet. Det verkställdes av en grupp vid katolska universitetet i Asunción. Projektet avvecklades 2005. EU antog 2007 en ny samarbetsstrategi för perioden 2007-13. Prioriterade områden är utbildning och ekonomisk integration. Sida stöder

flera projekt relaterade till de mänskliga rättigheterna genom de svenska enskilda organisationerna Diakonia och Kooperation utan gränser.